

† Monsignor Luka Jeran.

Minolo soboto ob Ave Mariji je pobrala smrt največjega dobrotnika slovenske učeče se mladine gosp. monsignora Luko Jerana, stolnega kanonika in dolgoletnega urednika „Zgodnje Danice“.

Pokojnik se je rodil dne 16. oktobra 1818. leta v Javorjah na Gorenjskem. Obiskoval je škofjeloško šolo, potem pa šel v Karlovec na gimnazijo, kjer je ostal od l. 1834. do l. 1839. Ondu se je poleg hrvaškega jezika učil tudi madjarskega. L. 1840. je prišel v Ljubljano in vstopil v šesto šolo. Na liceju l. 1841. in 1842. se je posebno bavil s slovenščino, učil se pa tudi drugih slovanskih jezikov. Učitelj mu je bil Metelko. L. 1843. je vstopil v semenišče, kjer se je bavil posebno z orientalskimi jeziki.

V duhovnika je bil posvečen l. 1845. Novo mašo je obhajal v Poljanah in pričujoč je bil pri njej tudi dr. Janez Bleiweis. Naslednje leto je ostal Jeran še v semenišči, l. 1847. je pa prišel za kapelana v Horjul, l. 1851. pa k sv. Petru v Ljubljano. L. 1853. je šel kot misijonar v Afriko, kjer pa je tako nevarno obolel, da se je moral vrniti v domovino. Prišel je za kapelana v Trnovo, a želja, delati kot misijonar, ga ni zapustila. Šel je drugič v Afriko, a obolel je zopet in se moral vrniti na svoje prejšnje mesto, na katerem je ostal do l. 1869. Tedaj je bil imenovan papeževim komornikom in monsignorom ter se je preselil v stolno cerkev, kjer je vestno, vztrajno in s sveto vnemo izvrševal dolžnosti svojega poklica. L. 1882. je postal kanonik. Vsakdo v Ljubljani ga je poznal in gotovo tudi čislal.

Preveč bi bilo naštevati razne zasluge pokojnikove. Mnogo zaslug si je pridobil za slovensko književnost posebno ob njenem začetku. Ko so bile začele izhajati „Novice“, je pokojnik jim pridno dopisoval. Lahko rečemo, da je dr. Bleiweis imel v Luko Jeranu jednega najmarljivejših svojih sodelavnikov. Sodeloval je pri Pogačarjevem „Slovenskem cerkvenem časopisu“ in pozneje pri „Zgodnji Danici“, katero jo uredoval od 1856. leta do svoje smrti. Spisal je v polstoletju nebrojno književnih, političnih in bogoslovnih člankov, ter tudi več cerkvenih, domoljubnih in polemičnih pesnij. Njegovi spisi so se odlikovali po jedrnatih pisavi in naravni sintaksi, v katerem oziru bi se od Luke Jerana lahko mnogo učili mlajši pisatelji.

Za svojega bivanja v Karlovcu se je pokojnik bil navzel ilirizma, katerega je prinesel na Slovensko in kateri se je pri njem razširil v pravo slovenstvo. Prešinjalo ga je ves čas pravo domoljubje. Prištevati ga moramo k najučenejšim Slovencem, če tudi svojega znanja ni povsod kazal. Ne le v bogoslovju, temveč tudi v posvetnih vedah je bil dobro podkovan. Posebno mu pa v orientalskih jezikih ni zlepa kdo kos. Arabščino, hebrejščino in kajdeščino je gladko govoril.

Največjih zaslug si je pa pridobil pokojnik kot podpornik šolske mladine. Na stotine in stotine slovenskih dijakov je z njegovo pomočjo dovršilo svoje nauke. Večkrat se mu je očitalo, da je bil celo preradodaren, da je podpiral celo take, o katerih se je vedelo, da bodo propali. Jeran je pa navadno odgovarjal na take ugovore, nekaj se v šoli le nauče, kar bode jim koristilo v življenju. Iz tega je vidno, da pokojnik ni pripadal mej tiste, ki mislijo, da je znanje koristno le za nekatere stano-ve, vedel je, da je dobro, če se razširi v vse ljudske sloje. Jeran pri dobrodelnem delovanju ni iskal slave, temveč je vse delal iz pristne krščanske ljubezni. Kako neutrudljivo je za dijake nabiral mej stanovskimi brati in drugimi prijatelji. Vsakega je opomnil, da naj se kaj spomni njegove dijaške mize. To je pač bilo treba, kajti po 300 gld. na mesec, po kolikor je on plačeval za dijake, ni bilo precej nabranih.

To Jeranovo delovanje je veliko večjega pomena za naš narod, kakor bi si kdo na prvi hip mislil. Naš narodni napredek je mogoč jedino, ker smo dobili dovolj domačega razumništva. Tega bi pa gotovo ne imeli toliko, da ni gosp. Jeran toliko neutrudno podpiral dijakov. Marsikdo bi ne bil mogel dovršiti svojih študij. Slovenski dijaki navadno niso od premožnih rodbin. V vseh stanovih razumništva delujejo možje, ki se imajo zahvaliti podpori Jeranovi za to, kar so. Ko bi Luka Jeran ne bil tako marljivo deloval, manjkalo bi domačih uradnikov in brez njih je slovensko uradovanje nemogoče. Zato pa lahko rečemo, da je gosp. Jeran več storil za našo narodno stvar, kakor kateri koli si deželni ali državni poslanec, naj bode njegovo delovanje še tako znano. S svojim delovanjem je gotovo znatno povzdignil napredek našega naroda, če tudi nobena kronika ne našteva podrobno njegovih zaslug. Seveda nikdo tudi vedeti ne more, koliko je pokojnik posredno koristil tudi našemu slovstvu. Marsikak pisatelj se je izobrazil z njegovo podporo. Če je kdo zaslužil, da se mu kdaj postavi spomenik, je gotovo Luka Jeran.

Slovenci bodo Jerana gotovo ohranili v hvaležnem spominu. Rodoljubi se pa pokojnika najboljše spominjajo, ako ga posnemajo v njegovih delih in podpirajo učečo se slovensko mladino.